

УДК 378

*Інна Шелудько, кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій
Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка*

ФАХОВА ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті розглядається проблема підготовки висококваліфікованого робітника. На теперішній час все більш актуалізується питання, пов'язані з покращенням підготовки фахівців інженерного профілю. Підтвердженням цього є: багато численні публікації науковців; проведення міжнародних конференцій і симпозіумів; утворення організацій і об'єднань. Тому важливим кроком є проведення аналізу сучасних проблем інженерної освіти у світі, а також виокремлення загальних напрямів з її покращення. Розглядаються основні теоретичні питання підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в умовах інноваційних технологій. Освітня інноваційна діяльність має сприяти підвищенню конкурентоспроможності випускників вищої школи, досягненню більш ефективного розвитку нашого суспільства.

Ключові слова: вища освіта, підготовка, педагоги професійного навчання, інноваційні технології.
Літ. 7.

*Інна Шелудько, кандидат педагогических наук, старший преподаватель
кафедры профессионального образования и компьютерных технологий
Глуховского национального педагогического университета имени А. Довженко*

ПРОФЕСИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА ПЕДАГОГОВ ПРОФЕСИОНАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

В статье рассматриваются проблемы подготовки высококвалифицированного рабочего. В настоящее время все более актуализируется вопросы, связанные с улучшением подготовки специалистов инженерного профиля. Подтверждением этого являются: многочисленные публикации ученых; проведение международных конференций и симпозиумов; образования организаций и объединений. Поэтому важным шагом является проведение анализа современных проблем инженерного образования в мире, а также выделение общих направлений по ее улучшению. Рассматриваются основные теоретические вопросы подготовки будущих педагогов профессионального обучения в условиях инновационных технологий. Образовательная инновационная деятельность должна способствовать повышению конкурентоспособности выпускников высшей школы, достижению более эффективного развития общества.

Ключевые слова: высшее образование, подготовка, педагоги профессионального обучения, инновационные технологии.

*Inna Sheludko, Ph.D. (Pedagogy), Senior Lecturer of the
Vocational Education and Computer Technology Department
Hlukhiv Oleksander Dovzhenko National Pedagogical University*

THE PROFESSIONAL TRAINING OF TEACHERS OF VOCATIONAL TRAINING IN THE CONDITIONS OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES AS A PEDAGOGICAL PROBLEM

The author deals with the problem of training of skilled workers. Nowadays, more updated issues are related to the improvement of training of engineering profile; many scientists and numerous publications, the international conferences and symposia, the education organizations and associations considered being the undeniable evidence. Therefore, an important step is to analyze the contemporary issues of engineering education of the world and separation from the general areas of improvement. The article refers to the need of improvement the training of teachers of vocational training using the innovative technologies. The article deals with the main theoretical training of future teachers of vocational training with the aids of innovative technologies. The educational innovation should enhance the competitiveness of high school, achieving the better development of our society. The innovative technologies made to attribute the set of operational actions of the teacher-student, which resulted in the substantially improvement of the ratio of students to the educational process. Among them, the significant place is occupied by the following technologies personality-oriented, integration, and collective action, and information, remote, training, and training module.

Keywords: the higher education, the training, the training of teachers, the innovative technologies.

Актуальність дослідження. Реалізація стратегічних завдань до професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання вимагає нових підходів щодо переходу кількісних показників її рівня в якісні. Винятково важливого значення набуває створення відповідних педагогічних умов підготовки кваліфікованих робітників професійного навчання конкурентоспроможних на ринку праці та базуються на засадах інноваційних технологій.

Проблеми підготовки висококваліфікованого виробника актуальні як в Україні так і за її межами. Останнім часом досить широко увійшов у вжиток термін “інноваційні педагогічні технології” [5].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сьогодні увага науковців спрямована на пошук нових напрямів цілісного дослідження сфери освіти, виділення ціннісних основ її модернізації, визначення умов ефективності інноваційних процесів в освіті, забезпечення її неперервності (В.П. Андрущенко, Л.М. Ващенко, Л.І. Даниленко, І.М. Дичківська, О.А. Дубасенюк, І.А. Зязюн, В.Г. Кремень, В.І. Луговий, В.О. Огнев'юк, В.Ф. Паламарчук, М.М. Поташник, О.Я. Савченко, С.О. Сисоєва, В.О. Сластьонін, А.В. Хуторський, Н.Р. Юсуфбекова та ін.). Дослідники намагаються співвіднести поняття нового у педагогіці з такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове.

Мета статті – виявити особливості фахової підготовки педагогів професійного навчання в умовах інноваційних технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сутністю інноваційних процесів в освіті є, по-перше, проблема вивчення, узагальнення і розповсюдження передового педагогічного досвіду, і, по-друге, проблема впровадження досягнень психолого-педагогічної науки у практику. Ці дві проблеми мають вирішуватися інтегровано. Проте проблема освітньої інноватики знаходиться у стані розробки. Цьому сприяє загострення суперечностей між фундаментальними науковими знаннями і складністю їх практичного використання, між фазою створення нового педагогічного знання і його досвідного впровадження як інноваційного. Проте існують різні наукові підходи до проблеми інноватики. М.В. Кларін зазначає: “За своїм основним змістом поняття “інновація” приналежне не тільки до створення і поширення новацій, а й до змін у способах діяльності, стилі мовлення, які з цим пов’язані. Розглядаючи інноваційні моделі навчання в такий спосіб, ми звертаємося до нових дидактичних підходів, які формують нетрадиційне

уявлення про організацію навчального процесу [3].

Стратегія досліджень педагогічної інноватики має враховувати сучасні демографічні процеси, ситуацію на ринку праці, ті зміни, які відбулися і відбуваються у чинниках (зовнішніх і внутрішніх), та впливають на розвиток різних галузей освіти [5]. До зовнішніх чинників відносять: економічні, культурно-історичні, демографічні, суспільно-політичні, соціальні. До внутрішніх – доміанти розвитку сфери освіти, які визначають напрями інноваційної політики, спрямованої на підтримку інноваційних типів діяльності як відповіді на інноватику в суспільстві. Тому визначення доміант педагогічної інноватики у розвитку сучасної освіти сприяє правильності вибору вектору й обґрунтованості значущості змісту інновацій.

Зазначимо, що педагогічна інноватику, ґрунтуючись на освітологічних дослідженнях, в той же час, є виток і джерелом розвитку нових різнопрофільних напрямів.

За визначенням Н.Р. Юсуфбекової, педагогічна інноватику є самостійною галуззю педагогічної науки, вченням про створення педагогічних нововведень, їх оцінку й освоєння педагогічною спільнотою, застосування їх на практиці [1].

Перш ніж розглянути сутнісні ознаки інноваційних педагогічних технологій, уточнимо ключові поняття “інновація” та “педагогічна технологія”. Слово інновація має латинське походження і в перекладі означає оновлення, зміну, введення нового. У педагогічній інтерпретації інновація означає нововведення, що поліпшує хід і результати навчально-виховного процесу.

Сучасні дослідники поняття “інновація” (нововведення) розглядають у двох напрямках: “інновація – процес” та “інновація – продукт, результат”. Слово інновація має латинське походження і в перекладі означає оновлення, зміну, введення нового. У педагогічній інтерпретації інновація означає нововведення, що поліпшує хід і результати навчально-виховного процесу. Так, В. Загвязинський вважає, що нове у педагогіці – це не лише ідеї, підходи, методи, технології, які у таких поєднаннях ще не висувалися або ще не використовувалися, а й той комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, які несуть у собі прогресивне начало, що дає змогу в ході зміни умов і ситуацій ефективно розв’язувати завдання виховання та освіти. Так, І. Підласий вважає, що інновації – це ідеї, процеси, засоби, результати, взяті як якісне вдосконалення педагогічної системи [4].

Поняття “педагогічна технологія” останнім

ФАХОВА ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

часом стає дедалі більш поширеним у теорії навчання – дидактиці. Зазначимо, що термін “педагогічна технологія” вживається у різних розуміннях. Пропонуємо декілька сучасних тлумачень цієї дефініції різними авторами. В. Беспалько, розглядаючи поняття “педагогічна технологія”, вважає, що вона є проектом певної системи, що реалізується на практиці. Г. Селевко зазначає, що педагогічна технологія – це система функціонування всіх компонентів педагогічного процесу, що побудована на науковій основі, запрограмована в часі й просторі та веде до намічених результатів [6].

Останнім часом у педагогіці досить широко увійшов у вжиток термін “інноваційні педагогічні технології”.

Педагогічна технологія – це строго обґрунтована система педагогічних засобів, форм і методів їх етапність, націленість на вирішення конкретних навчально-виховних завдань [1].

Часто поняття “педагогічна технологія” розглядають як знання про педагогічну діяльність, що здійснюється за допомогою наперед визначених засобів. У такому трактуванні педагогічні технології – це окрема галузь педагогічної науки про розвиток, освіту, навчання і виховання особистості учня на основні суспільно значущих загальнолюдських якостей та досягнень психолого-педагогічної думки й основ інформатики.

Автори [2; 5] стверджують, що педагогічна технологія це “... певний порядок, логічність і послідовність відповідно до поставленої мети, як певною мірою алгоритмізації спільної діяльності викладача та учнів у процесі навчання, узгодженість їхніх дій та відносин”.

Безумовно, що кожне з цих визначень має право на самостійне існування в певних умовах педагогічної діяльності.

Запровадження інноваційних технологій вимагає від викладача:

- вивчення спеціальної літератури (додатково);
- аналізу педагогічного досвіду викладачів-новаторів;
- розробки плану запровадження нової техніки;
- оптимального поєднання гуманітарних, природничо-математичних та професійних знань.

Розглядаючи педагогічні інновації як новостворені (застосовані) чи вдосконалені технології (чи проекти), які істотно змінюють обсяги, структуру та якість педагогічного процесу, ми, насамперед, виділяємо такі технології [1]:

- розвивального навчання (автори Д.Б. Ельконін, В.В. Давидов, О.К. Дусавицький, В.Ф. Паламарчук);
- особистісно орієнтованого навчання (О.Я. Савченко, С.І. Подмазін);

- колективного навчання (Л. Кочина, Н. Бібік);
- модульно-розвивального навчання (А. Фурман);
- життєтворчого навчання (І.Г. Єрмаков);
- особистісно орієнтованого виховання (І.Д. Бех);
- психологічного управління (Л.М. Карамушка, Н.Л. Коломінський);
- адаптивного управління (Г.В. Єльнікова);
- інтеграційної природничої освіти (В.Р. Ільченко) тощо.

Ці та інші освітні інновації, як правило, представляються своїми технологіями, тобто сукупністю форм, методів і засобів навчання, виховання та управління, об’єднаних єдиною метою і визнані освітньою громадськістю країни.

До навчальних інноваційних технологій прийнято відносити таку сукупність операційних дій педагога з учнем, в результаті якої суттєво покращується ставлення учнів до навчального процесу. Серед них значне місце посідають такі технології [7]:

- особистісно орієнтовані;
- інтеграційні;
- колективної дії;
- інформаційні;
- дистанційні;
- розвивальні;
- модульно-розвивальні тощо.

До управлінських інноваційних технологій відносяться сучасні економічні, психологічні, діагностичні, інформаційні технології, що створюють умови для оперативного й ефективного прийняття керівником управлінського рішення.

Для здійснення управлінських інноваційних технологій керівник професійно-технічного навчального закладу повинен бути творчою особистістю, мотивованою на управлінську діяльність, професійно обізнаним з основними навчально-виховними теоріями, зокрема [8]:

- інноваційної педагогіки;
- освітнього менеджменту тощо.

Досить поширеним є розуміння педагогічної технології як систематичного і послідовного втілення на практиці попередньо спроектованого навчально-виховного процесу. Автор теорії педагогічних систем В.П. Беспалько вважає, що педагогічна технологія – це наукове відповідним чином структуроване проектування (опис) педагогічного процесу шляхом аналізу, відбору, конструювання, і контролю усіх його керованих компонентів у їх взаємозв’язках з наступним відтворенням проекту в навчальній аудиторії. Саме у переведенні викладання на шлях попереднього проектування навчального процесу з наступним його відтворенням, а також у

ФАХОВА ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

визначенні структури і змісту навчально-пізнавальної діяльності школярів В.П. Беспалько вбачає глибинний смисл і суть педагогічної технології. В умовах комп'ютеризації навчально-виховного процесу педагогічне проектування стає чи не найпершою умовою його ефективної реалізації.

Відомі на даний час і такі, що найбільш часто використовуються на практиці, педагогічні технології можна класифікувати наступним чином.

Структурно-логічні технології: поетапна організація системи навчання, що забезпечує логічну послідовність постановки і розв'язання дидактичних задач на основі відбору їх змісту, форм, методів і засобів навчання на кожному етапі з урахуванням поетапної діагностики результатів.

Інтеграційні технології: дидактичні системи, що забезпечують інтеграцію міжпредметних знань і вмій, різноманітних видів діяльності на рівні інтегрованих курсів, навчальних тем, уроків, навчальних днів.

Ігрові технології: дидактичні системи використання різноманітних ігор, під час виконання яких формуються уміння розв'язувати завдання на основі компромісного вибору (театралізовані, ділові та ролеві ігри, імітаційні вправи, індивідуальний тренінг; розв'язання практичних ситуацій і задач, комп'ютерні програми тощо).

Тренінгові технології: система діяльності для відпрацювання певних алгоритмів розв'язання типових практичних завдань, за допомогою комп'ютера (психологічні тренінги інтелектуального розвитку, спілкування, розв'язання управлінських завдань).

Інформаційно-комп'ютерні технології: це технології, що реалізуються в дидактичних системах комп'ютерного навчання на основі діалогу "людина-машина" за допомогою різноманітних навчальних програм (тренінгових, контролюючих, інформаційних тощо).

Діалогові технології: сукупність форм і методів навчання, заснованих на діалоговому мисленні у взаємодіючих дидактичних системах суб'єкт-суб'єктного рівня: (учень-учитель, учень-автор, учитель-автор тощо). Діалогові форми вважаються найбільш поширеними серед інших сучасних технологій [8].

Особливість сучасної освіти полягає в тому, що на практиці різні технології можуть активно і дуже результативно поєднуватися.

Щоб визначити, чи відноситься будь-яка освітня технологія до інноваційної, необхідно виокремити в ній головну ідею, спрямовану на

розвиток освіти і визначити рівень її новизни. Якщо ідея покладена в основу освітньої технології є абсолютно новою для значної кількості професіоналів у даній галузі наукових знань (або дещо модернізованою), актуальною й перспективною, то технологія, розроблена на її основі є інноваційною освітньою технологією.

Формування конкурентоспроможного фахівця в процесі професійної підготовки відбувається на основі концептуальних положень неперервної багаторівневої освіти, що визначають мету, рушійні сили і принципи життєдіяльності навчального закладу в системі ринкових відносин.

Головне завдання вищої освіти – якісна підготовка висококласного фахівця в відповідності до інноваційних технологій в наступній діяльності.

Для вирішення цього завдання галузь вищої освіти потребує якнайшвидшого впровадження нових технологій та покращення матеріально-технічної бази.

Ринок праці визначає потребу у кваліфікованих фахівцях з високим рівнем компетенції. Відповідно до цього необхідно удосконалювати і формувати новий зміст освіти, фактично, визначати алгоритм інноваційного стилю своєї діяльності. Вагомим чинником для якісного супроводу змісту вищої освіти є забезпечення навчально-комп'ютерними комплексами та відповідним програмним забезпеченням. Один з головних показників рівня комп'ютеризації – це кількість студентів на один комп'ютер та ефективне застосування інформаційно-комунікативної бази у навчально-виробничому процесі, використання педагогічних програмних засобів (ППЗ). Важливого значення набуває міжнародна діяльність.

Висновки. Таким чином, освітня інноваційна діяльність має сприяти підвищенню конкурентоспроможності випускників вищої школи, досягненню більш ефективного розвитку нашого суспільства. Модернізація системи освіти пов'язується, насамперед, із введенням в освітнє середовище інноваційних технологій, в основу яких покладені цілісні моделі навчально-виховного процесу, засновані на діалектичній єдності методології та засобів їх здійснення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беспалько В. П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения / В.П. Беспалько. – М.: Изд-во Института проф. обр. Мин. обр. России, 1995. – 336 с.
2. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти [Текст] / Я. Я. Болюбаш. – К.: ВВП "КОМПАС", 1997. – 64 с.
3. Гончаренко С. У. Професійна освіта: навчальний

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОГРАМ ДЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

посібник / [укл. С. У. Гончаренко та ін.; заред. Н. Г. Ничкало]. – К.: Вища школа, 2000. – 149 с.

4. Дурай-Новаківа К. М. *Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности: автореф. дис. на здобуття ступеня д-ра пед. наук: спец. 03.00.01 / К. М. Дурай-Новаківа.* – М.: 1983. – 145 с.

5. Путьков В. Ю. *Основы педагогических технологий / В. Ю. Путьков.* – М.: ГНОМПРЕСС, 1997. – 174 с.

6. Селевко Г. К. *Современные образовательные технологии / Г. К. Селевко.* – М.: Народное образование, 1998. – 250 с.

7. Marginson S. *Global field and global imagining: Bourdieu and worldwide higher education / Simon Marginson // British Journal of Sociology of Education.* – May 2008. – Vol. 29. – No. 3. – P. 303–315.

REFERENCES

1. Bepalko, V.P. (1995). *Pedagogika i progressivnye tekhnologii obucheniya* [Pedagogi and Progressive Learning Technologies]. Moscow: Publishing House of the Institute of prof. Essential education of Minishy of Edukation of Russia, 336 p. [in Russian].

2. Bolyubash, Ja. Ja. (1997). *Orhanizatsiia navchalnoho protsesu u vyshchyykh zakladakh osvity* [Organization of educational process in higher educational institutions]. Kyiv: GDP “COMPAS”, 64 p. [in Ukrainian].

3. Honcharenko, S. U. (Ed.). & Nychkalo, N. H. (Ed.). (2000). *Profesiina osvita* [Professional education]. Kyiv: High School, 149 p. [in Ukrainian].

4. Durai-Novakova, K. M. (1983). *Formirovanie professionalnoy gotovnosti studentov k pedagogicheskoy deyatel'nosti* [Formasion of students' professional readiness for pedagogical activity]. *Extended abstract of Doctor's thesis.* Moscow, 145 p. [in Russian].

5. Pytyukov, V. Y. (1997). *Osnovy pedagogicheskikh tekhnologiy* [Fundamentals of Teaching Technology]. Moscow: HNOMPRESS, 174 p. [in Russian].

6. Selevko, N. K. (1998). *Sovremennye obrazovatelnye tekhnologii* [Modern educations technologies]. Moscow: People Education, 250 p. [in Russian].

7. Marginson, S. (2008, May). *Global field and global imagining: Bourdieu and worldwide higher education.* *British Journal of Sociology of Education.* Vol. 29, no. 3, pp. 303–315 [in English].

Стаття надійшла до редакції 10.05.2017

УДК 373.3.091.214

Лілія Стахів, кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки та методики початкової освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОГРАМ ДЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті здійснено науково-методичний аналіз програм для початкової школи, висвітлено передумови розроблення проекту розвантаження та оновлення програм у рамках нової української школи під час переходу на 12-річну систему навчання, метою якої є акцент на компетентнісний підхід, адаптацію навчальних програм до вікових особливостей дітей та розвантаженні її від теоретичної, другорядної чи застарілої інформації. Показано ключові зміни оновлених програм. Акцентовано увагу на особливість проведення науково-методичного семінару на тему “Реформування початкової школи – проблеми, теорія та практика”. Проаналізовано орієнтовні вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів 1 – 4 класів та запропоновано методичні рекомендації до оновлених програм початкової школи.

Ключові слова: початкова школа, програми для початкової школи, науково-методичний аналіз.

Літ. 7.

Лілія Стахів, кандидат педагогических наук, доцент,
заведующая кафедрой педагогики и методики начального образования
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франка

НАУЧНО МЕТОДИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПРОГРАММ ДЛЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

В статье осуществлен научно-методический анализ программ для начальной школы, отражены предпосылки разработки проекта разгрузки и обновления программ в рамках новой украинской школы во время перехода на 12-летнюю систему обучения, целью которой является акцент на компетентностный подход, адаптацию учебных программ к вековым особенностям детей и разгрузке ее от теоретической, второстепенной или устаревшей информации. Показаны ключевые изменения обновленных программ. Акцентировано внимание на особенность проведения научно-методического семинара на тему “Реформирование начальной школы – проблемы, теория и практика”. Проанализированы ориентировочные требования к оцениванию учебных достижений учеников 1 – 4 классов и предложены методические рекомендации к обновленным программам начальной школы.

Ключевые слова: начальная школа, программы для начальной школы, научно методический анализ.